

Drielandenpunt

Een herpetologisch knooppunt

Op 2 september 2017 organiseerde collega Ingo Janssen een excursie in de omgeving van het Drielandenpunt. De opkomst was groot met veel deelnemers uit de Herpetologische Studiegroep Limburg (HSL), maar ook van ver buiten de provincie. Doel: herbevestiging van de gladde slang en ringslang in diverse terreinen. Waarnemingen van gladde slang bleven uit die dag maar de ringslang werd wel gevonden. Op een Waalse houtzagerij nabij het dorpje Gemmenich, hemelsbreed 500 ten zuidwesten van het Drielandenpunt, werd een dode, subadulte ringslang gevonden. Dit is een bekende vindplaats voor de soort in deze regio. In de zaagselhopen zetten de vouwtjes hun eieren af. Deze heerlijk rommelige houtzagerij is een waar Mekka voor reptielen waar grote aantallen levendbarende hagedissen en hazelwormen zich goed thuis voelen en tevens een kraamkamer is voor de ringslang.

Collega's Jöran en Tariq waren naar beide slangensoorten aan het speuren op dit terrein. Het bleef voor beide heren bij levendbarende hagedissen en hazelwormen. Al slenterend over het terrein troffen zij de eigenaar van de zagerij. Aangezien er een paar mooie beekjes nabij- en door het terrein lopen waren zij benieuwd of er ook wel eens salamanders gezien werden. Vuursalamander in het bijzonder. Tot hun vreugde en twijfel kregen ze een bevestigend antwoord: vuursalamander werd wel eens gezien bij het opruimen van de stapels hout. Meteen werden de smartphones gepakt om de eigenaar te bestoken met afbeeldingen van vuursalamanders en of hij echt niet Alpenwatersalamanders had gezien. Alpenwatersalamanders worden in deze regio dikwijls aangezien voor vuursalamander vanwege hun helder oranje buik, ook erg vurig immers.

Hier ging het herpetologisch hart sneller van kloppen en zodra het weer het toeliet werden dan ook veldbezoeken ingepland. Jöran en Tariq hebben het gebied tweemaal bezocht (6-10-2017 en 15-12-2017). Collega Edo Goverse en Stephan Huijgens hebben ook nog een avondbezoek afgelegd (29-11-2017). Het voornaamste doel was beoordelen of het gebied geschikt was

en stiekem werd er gehoopt op meer... Er bleek een heel klein beekje vlakbij de houtzagerij te lopen dat zeer geschikt leek voor vuursalamander. Ook de bossen rondom dit beekje leken perfect voor de soort. Het beekje stroomopwaarts volgend werd een bronpoel aangetroffen.

De inventarisaties op relatief zachte avonden in 2017-2018 leverde niets op wat salamanders betreft. Edo en Stephan troffen in de bronpoel veel bruine kikkers aan die al duidelijk klaar waren voor de lente. Een herkansing kwam vrijdag 11 mei 2018 tijdens het Hemelvaartweekend te Cottessen. De bronpoel bleek een extreem hoge dichtheid aan bruine kikker larven te hebben die ook 's nachts zeer actief waren. We konden zien dat zwakkere larven door de overige larven langzaam opgegeten werden. Of moet dat op gegraasd genoemd worden? Zulke kannibalistische trekjes zijn we nog maar weinig tegen gekomen. In dezelfde poel werd ook Alpenwatersalamander en kleine watersalamander aangetroffen. De primeur van de avond was een mannetje vinpootsalamander. De soort is met name bekend uit de Driehoek Cottessen, Epen en Vaals. De laatste waarneming in de ruime omgeving van Gemmenich is uit 1981. In de buitenlandse literatuur is te vinden dat de soort uit de omgeving van Gemmenich en Kelmis bekend is (Denoël, 2007).

De biotoop van de vinpootsalamander in deze omgeving (Mergelland) is afwijkend te noemen. In andere delen van zijn Nederlandse verspreidingsgebied wordt de soort aangetroffen in zwakzure, voedselarme wateren in heide- en bosterreinen in de provincies Noord-Brabant en Limburg. In het Mergelland wordt de soort aangetroffen voedselrijkere gebieden zoals beekdalen en hellingbossen. Hier kent de soort een lage bezettingsgraad en wordt in lage dichtheden aangetroffen. Populaties in deze gebieden zijn grensoverschrijdend en maken deel uit van een groter verspreidingsgebied. De soort lijkt het moeilijk te hebben in het Mergelland door beschaduwing van poelen, bladval, verlanding en frequent (te vroeg) droog vallen van poelen. Gezien de vinpootsalamander in Nederland zijn noordwestelijke grens van zijn areaal op het Europese vasteland bereikt is het belangrijk het voortbestaan van de soort in o.a. het Zuid-Limburgse Mergelland te waarborgen. Toch wel interessant om wat meer tussen Cottessen en houtzagerij naar vinpootsalamanders te zoeken. Er valt nog veel te ontdekken in dit herpetologisch knooppunt!

Nu die vuursalamander nog...

Jöran Janse, Tariq Stark & Elfriede Schotmans

Vinpootsalamander. (Foto: Jöran Janse)